Dosarul nr. 21r-1951/23 *(1-23078339-02-21r-21072023)*
Judecător: Alina Gorceac

D E C I Z I E
În numele Legii

27 mai 2024 mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău
Având în componența sa:
Președintele ședinței, judecător: Oxana Robu
Judecători: Silvia Gîrbu și Stelian Teleucă

A judecat în ordine de recurs, *în lipsa părților*, recursurile declarate de reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chișinău, Andrei Saracuța și de avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023 potrivit căreia plângerea condamnatului ***Sănduță ***** ***, privind constatarea circumstanțelor prevăzute la art. art. 385 alin. (5), 473^2 - 473^4 Cod de Procedură Penală al RM a fost admisă parțial, și–

Termenul de examinare a cauzei:
Prima instanță: 31.05.2023 – 28.06.2023;
Instanța de recurs: 21.07.2023 – 27.05.2024;
Procedura de citare a fost legal executată.

Asupra recursurilor declarate de reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chișinău, Andrei Saracuța și de avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău,

C O N S T A T Ă:

1. La data de 30.05.2023, avocatul Victor Sanduleac a înaintat în interesele condamnatului ***** Sănduță o plângere împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, cu reducerea pedepsei.

În motivarea plângerii a invocat că, prin sentința Judecătoriei Ialoveni din 12 decembrie 2012, Sănduță ***** a fost condamnat, în conformitate cu prevederile art. 84 Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, cu stabilirea pedepsei definitive de 6 ani închisoare în penitenciar de tip semiînchis, cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale și privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 3 ani. Termenul pedepsei în

privința lui Sănduță ***** a fost calculat din ziua punerii în executare a sentinței intrate în vigoare, incluzând în acest termen perioada aflării lui sub strajă, de la 13.02.2010 până la 04.03.2010 și arest la domiciliu de la 04.03.2010- 25.03.2010 inclusiv, arest preventiv de la 17.09.2010 până la 15.12.2010 inclusiv și arest la domiciliu de la 15.12.2010 până la 25.03.2012 inclusiv, sentința care a devenit definitivă și irevocabilă, prin deciziile Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18.04.2012 și Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 30.10.2013.

Susține că, prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 03.04.2023, condamnatul Sănduță ***** a fost liberat condiționat de pedeapsa închisorii stabilită prin sentința Judecătoriei Ialoveni din 12 decembrie 2012, înainte de termenul rămas neexecutat de 7 luni 8 zile.

Menționează că, Sănduță ***** a fost deținut în arest preventiv și deținut în penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, pe perioada de la de la 13.02.2010 până la 04.03.2010, pentru o perioadă de 20 zile, la 17.09.2010 până la 15.12.2010 inclusiv, pentru o perioadă de 90 zile.

La fel, Sănduță ***** a fost deținut în penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, pentru executarea pedepsei de la 19.11.2021, până la 03.04.2023 inclusiv, pentru o perioada de 2 ani 4 luni si 15 zile, adică 864 zile. În total Saduta ***** a fost deținut în penitenciarul nr. 13 Chișinău pentru o perioadă de 974 zile.

Consideră că, condițiile de detenție în care s-a deținut Sănduță ***** în penitenciarul nr. 13. perioada de 974 zile, în măsura preventivă și în executarea pedepsei, sunt extrem de degradante și se bazează pe următoarele: supraaglomerarea penitenciarelor în general, supraaglomerarea celulei în care a fost plasat în special, condițiile sanitare de detenție în celulă, calitatea și cantitatea necorespunzător a alimentației oferite deținuților și calitatea apei gradul de umezeala în celulă și lipsa ventilației, lipsa iluminării naturale suficiente și neacordarea lingerie de pat.

A solicitat avocatul constatarea faptului că, condamnatul a fost deținut în total 974 de zile în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; încasarea în favoarea condamnatului Sănduță *****, cu titlul de despăgubire, a sumei bănești în mărime de 2 unități convenționale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție.

2. Prin *încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023* s-a admis parțial plângerea avocatului Victor Sanduleac în interesele condamnatului ***** Sănduță împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

S-a constatat faptul că, condamnatul ***** Sănduță Valentin, născut la *****, a fost deținut în perioada 26.11.2021 - 03.04.2023, pe parcursul a 493 zile în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În partea ce ține de încasarea în beneficiul condamnatului Sănduță ***** cu titlu de despăgubire, instanța de judecată a considerat necesar de a explica lui Sănduță ***** de a depune o acțiune civilă în condițiile art. 473^4 alin. (6) CPP al RM.

În rest plângerea cu referire la condițiile de detenție din Penitenciarul 13 Chișinău, în perioada 28.10.2010-15.12.2010, s-a respins ca fiind depusă în afara termenului prevăzut de art. 473^2 alin. (5) Cod de Procedură Penală.

3. *Împotriva încheierii Judecătoriei Chişinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023 a declarat recurs reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chişinău, Andrei Saracuța, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii, rejudecarea cauzei cu adoptarea unei noi hotărâri prin care plîngerea condamnatului Sănduță *****, referitoare la condițiile de detenție să fie respinsă ca fiind neîntemeiată.*

În motivarea cerințelor sale s-au invocat următoarele aspecte:

- reiterează că. condamnatul în instanța de fond. în afară de plângerea propriu-zisă nu prezintă careva argumente sau contraargumente cu privire la condiții de detenție precară în instituțiile penitenciare;

- subsidiar relatează că, chiar dacă persoana s-ar fi aflat în condiții de detenție precare, considerăm că, totuși, instanța nu a aplicat corect dispozițiile art. 473^4 alin. (6) Cod de procedură penală prin art. 473^2 - 473^4 Cod de procedură penală. Or, mecanismul compensator instituit prin lege în vigoare din 01.01.2019 prevede modul diferit de despăgubire pentru cei care au avut calitate de prevenit şi cei cu statut de condamnat;

-relevă faptul că, judecătorul de instrucție a scos în evidență constatările care au fost reflectate în rapoarte CPT, care se referă nemijlocit parte la condițiile de detenție din instituțiile penitenciare, în perioada anilor 2014 - 2017 şi respectiv tot procesul se concentrează doar pe aceste circumstanțele ale speței atribuindu-le la perioade de detenție după anul 2017, în care în care s-a deținut condamnatul sus-menționat. , din constatările instanței, se deduce caracterul prestabilit al convingerilor judecătorului, respectiv fiind afectată imparțialitatea acestuia;

- conchide că conform aspectelor privind condițiile materiale de detenție conținute în raportul prezentat de instituția penitenciară cu privire la evaluarea condițiilor de detenție în care a fost deținut Sanduța *****, în condițiile contestate, numărul de paturi instalate în celule de deținere (conform indicilor din tabel) din Penitenciarul nr. l3-Chişinău, reprezintă capacitatea maximă de cazare în condițiile de fluctuație a persoanelor deținute în instituție la diferite perioade de timp, acesta,

însă nu reprezintă un indicator potrivit căruia se poate stabili numărul de persoane real cazate în celulele respective, la un anumit moment existând posibilitatea ca acest indice să fie mai mic. Ca temei de constatare, instanța de fond s-a bazat pe constatările care au fost trasate în repetate rânduri de Comitetul ONU împotriva torturii (2017, 2017);

-de asemenea, invocă faptul că în plângere se face trimitere la mai multe cauze la CEDO sau rapoarte CPT, care se referă nemijlocit parte la condițiile de detenție din instituții penitenciare, în perioada anilor 2014-2017, nici de cum la perioada de după anul 2017 în care s-a deținut condamnatul sus menționate. Cu referire la condițiile materiale de detenție, în urma ultimei verificări efectuate în anul 2019, instituțiile penitenciare, inclusiv Penitenciarul nr. 13- Chișinău a depus eforturi la îmbunătățirea condițiilor de detenție ale condamnaților prin reparația capitală/cosmetică a celulelor. Or, instanța de fond a ignorat şi datele veridice expuse în raportul prezentat de administrația penitenciarului, pe cale de consecință considerăm că, încheierea este neîntemeiată şi undează a fi casată;

- menționează că prin admiterea unor perioade prescrise, a fost emisă o încheiere favorabilă în privința lui Sănduță ***** de a înainta o acțiune civilă pentru a solicita despăgubire bănească pentru perioada deținerii în Penitenciarul nr. 13-Chişinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale;

- administrația penitenciarului rezultă, că cauza a fost examinată superficial, unilateral şi neobiectiv a circumstanțelor cauzei, fără a da o apreciere obiectivă probelor şi, prin urmare concluzia instanței este în contradicție cu circumstanțele pricinii, în asemenea circumstanțe, se reține că, instanța de judecată nu a examinat fondul cauzei. Or, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public şi într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă şi imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzați în materie penală îndreptate împotriva sa;

- consideră că concluziile neclare, incomplete, incerte expuse de instanța de fond, fără a se arăta o apreciere a argumentelor invocate de reclamant constituie o nemotivare a hotărârii, iar nemotivarea hotărârii, prin prisma practicii CEDO se echivalează cu neexaminarea fondului cauzei. Cu atât mai mult nu este de acord cu încheierea dată din motiv că, instanța daca a ajuns la concluzia că ultimul a fost deținut în condiții inumane sau degradante, trebuia să îi aplice recompensă sumă bănească ci nicidecum doar constatare.

3.1. *Împotriva încheierii Judecătoriei Chişinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023 a declarat recurs avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță ***** prin care a solicitat repunerea în termen şi admiterea recursului, casarea încheierii cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie constatarea*

*faptului că, condamnatul Sanduţă *****, a fost deținut în perioada în total 974 de zile în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, și încasarea în favoarea condamnatului Sanduţa *****, cu titlul de despăgubire, a sumei bănești în mărime de 2 unități convenționale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție.*

În motivarea cerințelor sale s-au invocat următoarele aspecte:

- indică apărarea că prin încheierea în cauză instanța de fond a constatat faptul deținerii lui Sănduţă ***** în condiții inumane şi degradante în penitenciarul nr. 13 - Chișinău în perioada de 28.10.2010 - 15.12.2010, fiind depusă cu depășirea termenului de 6 luni prevăzut de lege, însă nu a ținut cont de faptul că, acest termen, şi a condițiilor inumane şi degradante în penitenciarul nr. 13 - Chișinău, a început din nou să decurgă din momentul noii rețineri şi deținerii lui în penitenciar, data de 19.11.2021 cînd a fost reținut în vederea executării pedepsei devenite irevocabile, iar termenul acesta a fost finisat la 03.04.2023 cînd a fost eliberat condiționat de pedeapsa închisorii stabilite, astfel aceasta fiind data de cînd urmează a fi calculată a termenului de 6 luni, de cînd nu a mai fost deținut în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea luii din locul de detenție, prevăzut de prevederile at. 473^2 alin. (5) Cod de procedură penală;

- consideră că condițiile de detenție în care sa deținut Sănduţă ***** în penitenciarul nr. 13 - Chișinău, perioada de 974 zile, în măsură preventivă şi în executarea pedepsei, sunt extrem de degradante si se bazează pe următoarele: supraaglomerarea penitenciarelor în general, supraaglomerarea celulei în care a fost plasat în special, condițiile sanitare de detenție în celulă, calitatea şi cantitatea necorespunzătoare a alimentației oferite deținuților şi calitatea apei gradul de umezeală în celulă si lipsa ventilației, lipsa iluminării naturale suficiente şi neacordarea lingerie de pat;

- potrivit art. 225 din Codul de executare ’’Norma de spațiu locativ stabilit pentru un condamnat nu poate fi mai mică de 4 m. Astfel Sănduţă ***** a fost plasat în celule cu încălcarea normei date. Cu referire la acest aspect, în Raportul anual pentru anul 2017 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane şi Degradante, în care a fost subliniat că, starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, și ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m2 de spațiu locativ per deținut şi de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul. Comitetul European pentru Prevenirea Torturii şi

Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), în punctul 30 al Raportului din 13 decembrie 2018 către Guvernul Republicii Moldova, întocmit în cadrul vizitei care a avut loc în perioada 05 - 11 iunie 2018, în câteva dintre penitenciarele din țară, a subliniat că, în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, în continuare persistă faptul că în multe celule condițiile materiale şi igienice sunt deplorabile, acestea fiind ventilate insuficient şi totodată fiind suprapopulate. Totodată, accesul la lumină naturală este limitat, în majoritatea celulelor din cauza ferestrelor de dimensiuni mici. Totodată, specialiștii din cadrul CPT au recomandat autorităților din Republica Moldova ca să-şi mărească eforturile în sensul îmbunătățirii condițiilor de detenție curente în penitenciarul respectiv;

- în aceeași ordine de idei, în ultimul raport al Consiliului pentru Prevenirea Torturii (pentru anul 2017), care este un mecanism național pentru prevenirea torturii din Republica Moldova, s-a constatat că majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate, inclusiv Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, sunt într-o stare deplorabilă şi ar putea fi calificate ca condiții inumane şi degradante. Conform art. 24 din Constituția RM, fiecărui om îi este garantat dreptul la viață şi la integritatea fizică şi psihică. Nimeni nu v-a fi supus torturii, nici la pedepse şi tratamente crude, inumane sau degradante;

- conchide recurentul că articolul 473^2 alin. (3) Cod de procedură penală, prevede că, ’’condamnații care au fost deținuți cel puțin 10 zile în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, drepturi care reies din obligația statului de a asigura condițiile de detenție, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei” şi alin. (4) prevede că, ”în cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei sau perioada încălcării condițiilor de detenție este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase, condamnatul poate solicita despăgubire în valoare bănească. Potrivit art. 473^4 alin. (3) Cod de procedură penală, prevede că, ”în urma constatării faptului că condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, instanța de judecată obligă administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile precare de detenție, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăși 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanța de judecată despre executarea încheierii”, iar alin. (5) prevede că, ”în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473^2 alin. (3) Cod de procedură penală, instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, în condițiile alin. (4) din prezentul articol, iar în privința perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei bănești de pînă la 2 unități convenționale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, precum şi a costurilor şi a cheltuielilor aferente;

- afirmă apărarea că pe parcursul detenției sale, pînă la liberarea condiționată de pedeapsa închisorii stabilită prin sentință, înainte de termenul rămas neexecutat, Sănduță ***** nu a solicitat şi în privința lui nu au fost aplicate prevederile art. 473^2 Cod de procedură penală;

- concomitent, consider că prezentul recurs urmează a fi repus în termen din motiv că încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28.06.2023, a fost primită prin intermediul oficiului poștal la data de 08.07.2023, fapt confirmat prin plicul poștal de primire, deoarece la data ședinței de pronunțare numite a fost în imposibilitate de a se prezenta, fiind o dată de vineri, iar de la începutul săptămânii de luni, completul instanței de judecată pe acest dosar, fiind în concediu anual de odihnă, fiind expediată încheierea prin intermediul oficiului poștal.

4. ***Procedura de citare legală a fost executată.***

Potrivit prevederilor art. 447 alin (1) și (2) Cod de Procedură Penală, recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces. Instanța de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței.

Reprezentantul Penitenciarului nr. 13 Chișinău, avocatul și condamnatul au fost înștiințați legal despre data examinării recursului și despre faptul că sunt în drept să depună prin intermediul Secției monitorizare și relații publice a Curții de Apel Chișinău, referințe.

Părțile nu s-au folosit de dreptul acordat de a depune referință potrivit prevederilor art.447 alin.(2) Cod de procedură penală.

Astfel, ținând cont de faptul că participanții la proces au fost înștiințați despre data examinării recursului și depunerii referinței fiind astfel întreprinse toate măsurile necesare în vederea respectării prevederilor art. 391 Cod de Procedură Penală RM privind citarea participanților la proces, și ținând cont de faptul că, speța deferită justiției nu reprezintă o cauză de un interes deosebit pentru jurisprudență care ar impune prezența părților nemijlocit în ședință de judecată, prin prisma dispoziției generale din art. 447 alin.1, 2 Cod de procedură penală, a procedat la examinarea cauzei fără prezența părților, dar cu acordarea dreptului participanților la proces de a depune referințe.

5. Examinând încheierea atacată prin prisma motivelor de recurs invocate, audiind părțile, cercetând materialele cauzei, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău consideră necesar de *a respinge recursurile declarate de reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chișinău, Andrei Saracuța și de avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023, ca fiind nefondate,* reieșind din următoarele considerente.

5.1. În conformitate cu art. 437 alin. (1), pct. 4) Cod de Procedură Penală, (1) Pot fi atacate cu recurs: 4) alte hotărîri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 Cod de Procedură Penală, (1) Judecînd recursul, instanța verifică legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs.

În conformitate cu art.449 Codul de procedură penală, *judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă recursul este nefondat; recursul este depus peste termen; recursul este inadmisibil; admite recursul, casând hotărârea, parțial sau integral, şi ia una din următoarele soluții: dispune achitarea persoanei sau încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de prezentul cod, rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri, dispune rejudecarea cauzei de către instanța de fond dacă este necesară administrarea de probe suplimentare. Adoptarea deciziei şi întocmirea acesteia se efectuează în conformitate cu prevederile art.417 şi 418, care se aplică în mod corespunzător.*

Subsecvent normei citate, instanța de recurs, în conformitate cu prevederile art. 449 alin.(1) lit. a) Cod procedură penală, *judecând recursul, instanța respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă recursul este nefondat.*

Conform art.469 Codul de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărîri, şi anume: *17[1]) constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.*

Potrivit art. 471 alin.(1), (2) Cod de procedură penală, care stabilește că, ” *(1) Chestiunile specificate la art. 469 alin.(1) pct.5), 11) şi 14) se soluționează de către judecătorii instanței de drept comun, iar chestiunile prevăzute la celelalte puncte din art.469 alin.(1) se soluționează de către judecătorul de instrucție la demersul instituției care pune în executare pedeapsa, la cererea condamnatului sau a apărătorului acestuia ori, după caz, la demersul procurorului care exercită supravegherea organului sau instituției care pune în executare pedeapsa. .... (2) Temei pentru examinarea chestiunilor prevăzute la art.469 alin.(1) pct.1), 2), 4) – 7), 11), 12), 14) - 16) şi 18) poate servi şi cererea condamnatului* ...Potrivit art.470 alin.(1) Cod procedură penală, instanța care soluționează chestiunile *privind executarea hotărârilor prevăzute la art.469 alin.(1) pct.1)-4), 6)–16), 17[1]) şi 18) se soluționează de către instanța de judecată din raza de activitate a organului sau a instituției care execută pedeapsa.*

Art.471 alin.(2) Cod de procedură penală, Temei pentru examinarea chestiunilor prevăzute la art.469 alin.(1) pct.1), 2), 4)–7), 11), 12), 14)-16) şi 18) poate servi şi cererea condamnatului.

5.2. Din materialele cauzei penale, Colegiul penal constată că, Sanduța ***** este condamnat la 12 decembrie 2012 prin sentința Judecătoriei Hîncești, sediul

Ialoveni, pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. art. 324 alin. (2) lit. c) Cod penal, la 5 (cinci) ani închisoare, cu amendă în mărime de 1000 unități convenționale, ceea ce constituie 20.000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 3 ani și art. 326 alin. (1) Cod penal, la 2 (doi) ani închisoare. Conform art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsă definitivă de 6 (şase) ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis cu amendă în mărime de 1.000 unități convenționale şi cu privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 3 ani.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 03.04.2023 s-a dispus liberarea condiționată de pedeapsa închisorii a condamnatului ***** Sănduță, în temeiul art. 91 Cod penal, înainte de termenul rămas neexecutat de 7 luni 8 zile.

Potrivit Raportului prezentat, ***** Sănduță a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău în următoarea perioadă: 28.10.2010 - 15.12.2010, 26.11.2021 - 03.04.2023.

Colegiul Penal constată că, în plângerea înaintată, condamnatul Sănduță ***** solicită reducerea termenului din pedeapsa stabilită în baza circumstanțelor ce cad sub incidența prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în temeiul art. art. 385 alin. (5), 473^2 -473^4 CPP, pentru aflarea sa în Penitenciarului nr.13-Chișinău.

5.3. Conform prevederilor art.473^2 alin.(5) CPP, plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sunt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție. În aceste condiții, termenul stabilit de legiuitor prin art. 473^2 alin. (5) CPP, se va calcula prin prisma faptului, intrării în vigoare a Legii nr. 272, care se constatată a fi 01.01.2019.

Potrivit raportului penitenciarului anexat, se constată că ***** Sănduță a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău în următoarea perioadă: 28.10.2010 - 15.12.2010, 26.11.2021 - 03.04.2023.

Astfel, Colegiul penal reține că condamnatul Sănduță *****, a depus plângerea la data de 30.05.2023, iar în asemenea împrejurări, cu trimitere la prevederile art. 473^2, 473^3 şi art. 473^4 CPP, care au fost introduce prin legea nr. 272 din 29.11.2018, în vigoare din 01.01.2019, se constatată că, prevederile art. 473^2 alin. (5) din Codul de procedură penală, au fost respectate parțial.

Instanța de recurs reține că, ***** Sănduță a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău inițial în perioada 28.10.2010 - 15.12.2010, cu eliberarea acestuia din detenție. În circumstanțele date, Colegiul reiterează că, la caz a fost întrerupt

termenul de deținere a lui ***** Sănduță în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, or conform prevederilor art.473^2 alin.(5) CPP, *plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sunt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție.*

Astfel, instanța de recurs stabilește că, plângerea inițială a fost depusă la data de 30.05.2023, iar în asemenea împrejurări, cu trimitere la prevederile art. 473^2, 473^3 şi art. 473^4 CPP, se constatată că, prevederile art. 473^2 alin. (5) din Codul de procedură penală, nu au fost respectate în partea dată a cererii

În consecință, Colegiul penal reține, că condamnatul ***** Sănduță s-a deținut în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău în perioada de până la 15.12.2010, fiind eliberat din detenție, în timp ce plângerea a fost depusă doar la 30.05.2023, respectiv Colegiul apreciază întemeiat soluția instanței de judecată prin care a respins plângerii în partea dată, pe motivul că, aceasta nu se încadrează în prevederile art. 473^2 alin. (5) CPP, fiind depusă cu depășirea termenului de 6 luni prevăzut de lege.

Or, cu adevărat, potrivit prevederilor art.473^2 alin.(5) Plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în termen de 6 luni de la data când nu mai sânt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție, or condamnatul s-a adresat cu plângere privind constatarea faptului deținerii în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău în perioada 28.10.2010 - 15.12.2010 la 30.05.2023 care la moment era eliberat din instituțiile penitenciare.

5.4. În plângerea înaintată de condamnatul Sănduță *****, se solicită constatarea aflării sale în detenție în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru perioada care a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, cu reducerea pedepsei.

Conform informației prezentate de către administrația Penitenciarului nr. 13 Chișinău, la data de 16.06.2023, Sănduță ***** a fost eliberat din detenție în baza încheierii Judecătoriei Chișinău sediul Ciocana din 03.04.2023, prin aplicarea prevederilor art. 91 Cod Penal de partea neexecutată de 7 luni și 8 zile.

Examinînd materialele cauzei, inclusiv informația prezentată de către administrația Penitenciarului nr. 13 – Chișinău, recepționată inclusiv de către condamnatul, instanța de recurs constată că faptele invocate de Sănduță ***** s-au confirmat, acestea purtând în opinia instanței de judecată un caracter evident

probat, de referință la condițiile de detenție inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova și Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).*

La constatarea condițiilor de detenție, instanța națională va ține cont de faptul că maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice și psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea sănătății victimei *(cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).*

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul și metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției și că având în vedere exigențele detenției, sănătatea și integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare *(cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94).* Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum și durata detenției *(Ostrovar c. Moldovei, 13.09.2005, § 80).*

Ținând cont de cele expuse supra, instanța de judecată a dat o apreciere condițiilor de detenție invocate de către autorul plângerii, coroborate la poziția autorităților instituției penitenciare consemnată în raportul anexat la materialele cauzei, prin prisma principiilor generale stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu referire la încălcarea art. 3, care prevede că „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

6. Așadar, Sănduță *****, în plângerea înaintată, a invocat aflarea sa pe parcursul unei perioade de timp, în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, în condiții inumane și degradante.

Potrivit datelor prezentate de administrație penitenciarului nr. 13 – Chișinău al ANP, Sănduță ***** a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 Chișinău: 26.11.2021 - 03.04.2023, pe o perioadă de 493 de zile.

La analiza condițiilor de cazare a deținutului, instanța de judecată a făcut trimitere la Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea

Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în punctul 464 stipulează că ”Fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătrați, care trebuie să fie iluminat natural și artificial, încălzit și ventilat conform normativelor de construcții”.

Cu referire la acest aspect, în Raportul anual pentru anul 2017 al Consiliului pentru prevenirea torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane și degradante, în care a fost subliniat că, starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, și ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m^2 de spațiu locativ per deținut și de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

Contrar recomandărilor pre citate, studiind raportul prezentat de către Penitenciarul nr. 13 – Chișinău a stabilit că, informația cu privire la suprafața celulelor în care a fost deținut Sănduță ***** se referă la o suprafață totală calculată, fără excluderea mobilierului sau anexelor sanitare. Curtea a notat cu îngrijorare repetarea problemelor în privința condițiilor precare de detenție în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău. Aceasta notează că, în repetate rânduri, a constatat încălcarea articolului 3 din Convenție în privința acestui penitenciar *(cauza Shishanov c. Moldovei, 15 decembrie 2015, § 127),* însă această problemă sistemică continuă să persiste.

În cauza *Kalashnikov c. Rusiei*, precum și în cauza *Ostrovar c. Moldovei,* Curtea a constatat că, supraaglomerarea deja ridică în sine o chestiune în temeiul articolului 3 al Convenției, în special când ea durează perioade lungi de timp, așa cum se reține în cazul autorului plângerii, care a fost deținut o perioadă îndelungată în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău. E de reținut și faptul că, în cazurile anterioare, în care reclamanții au avut la dispoziție mai puțin de 3 m2 de spațiu vital, Curtea a constatat că supraaglomerarea era suficient de gravă încât să justifice, în sine, constatarea încălcării art. 3 din Convenție *(Sulejmanovic c. Italiei, 16 iulie 2009, §51; Lind c. Rusiei, 6 decembrie 2007, §59)*.

Astfel, instanța de recurs reiterează că, Sănduță ***** parcursul detenției sale în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, în perioada: 26.11.2021 - 03.04.2023, au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat, deși autorul plângerii a făcut niște trimiteri generale, menționând despre condițiile precare de detenție în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, se apreciază critic aspectele invocate de către administrația penitenciarului, nefiind fundamentate pe careva probe, iar în lipsa

altor dovezi, instanța s-a bazat pe rapoartele organizațiilor naționale și internaționale ce țin de acest aspect.

Având în vedere că la soluționarea acestui tip de plângeri legiuitorul a prevăzut nu numai necesitatea constatării de către instanță a încălcărilor privind condițiile de detenție care au afectat grav drepturile condamnatului, ci și stabilirea unei reduceri a pedepsei, în dependență de gradul și intensitatea suferințelor, în continuare instanța va analiza și celelalte alegații invocate de către petent în plângerea depusă.

6.1. Cu referire la acest aspect, în Raportul anual pentru anul 2017 şi 2018 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii şi Tratamentelor sau Pedepselor Inumane şi Degradante, în care a fost subliniat că, starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, şi ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m2 de spațiu locativ per deținut şi de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

Urmează a se reține că conform raportului privind vizita preventivă efectuată la Penitenciarul nr. 13, mun. Chișinău, la data de 04.01.2018, întocmit de către Consiliul pentru Prevenirea Torturii (CPT), se atestă următoarele: 1) Fluctuația majoră a personalului Penitenciarului nr. 13, mun. Chișinău determinată de salarii mici şi condițiile nefavorabile de muncă, fapt ce generează un deficit de personal de supraveghere pentru a acoperi toate posturile şi personal medical pentru îngrijirile de sănătate; 2) Consiliul constată că Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău constituie, în sine, o sursă de stres care poate duce la intensificarea gîndurilor suicidale. Condițiile de detenție în penitenciar nu pot acorda o atmosferă, cît de puțin, terapeutică. Mai mult decît atît, penitenciarul nu dispune de încăperi pentru desfășurarea activităților de psihoterapie individuală sau de grup. Pentru Consiliu este evident că specialiști psihologi nu au instrumente standardizate pentru a diagnostica riscul automobililor şi a tentativelor de suicid în rîndul deținuților. Specialiști psihologi nu au instruiri necesare în psihoterapie şi, evident, nu pot acorda servicii de calitate deținuților predispuși spre acțiuni de automutilare şi suicid ori aflaţi în stres cronic în legătură cu detenția şi statutul său juridic; 3) Lipsa supraveghetorilor pentru ca orice persoană deținută să poată întra în contact cu ea auditiv/vizual, în vederea unor necesități urgente, inclusiv de tip medical; 4) Persistă problema spațiilor locative, celulelor suprapopulate. La momentul vizitei fiecare deținut beneficia de suprafață locativă de aproximativ de 2,1 m2 . Conform ordinului MJ nr. 1159 din 19.12.2017 numărului maxim de deținuți admis pentru deținere în penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău a fost redus pînă la 570 persoane, iar

numărul deținuților aflaţi în P-13 la data de 04.01.2018 era de 1070 persoane; 5) Geamurile de dimensiuni mici nu facilitează pătrunderea luminii solare în celule; 6) Permiterea fumatului în celule şi în alte încăperi defavorizează ceilalți deținuți nefumători; 7) Deținuții nu au la dispoziție servicii de salubrizare/spălare a hainelor/lenjeriei; Administrația Penitenciarului nr. 13 nu oferă deținuților lenjeria strict necesară; 8) Unele spatii de plimbări sunt utilizate drept spatii de uscare a hainelor; 9) Alimentarea deținuților este de o calitate nesatisfăcătoare; 10) Există o problemă în asigurarea cu personal medical, ce influențează accesul la servicii medicale a condamnaților, precum şi documentarea pretinselor acte de tortură, tratamente inumane şi degradante; 11) Procedurile de examinare la ieșire din penitenciar la prezența leziunilor corporale sunt aplicate ocazional cu înscriere în cartela de ambulator, fără Registru de evidență; 12) Există deficiențe în evidenta şi documentarea cazurilor de leziuni corporale; 13) Examenele radiologice profilactice pentru depistarea TB la intrare in sistemul penitenciar nu se realizează; 14) Există deficit de formulare şi registre medicale standardizate. 15) Lipsește evidența şi raportarea medicală specifică pentru femei şi minori; 16) În instituție este disponibil tratamentul farmacologic cu metadonă pentru consumatorii de droguri opiacee, dar cu un număr semnificativ de întreruperi a tratamentului imediat după plasarea în detenție, fapt ce indică la insuficiența suportului psihosocial oferit.

La data de 07.09.2016, Amnesty International - Moldova a efectuat o vizită de monitorizare la Penitenciarul nr. 13, mun. Chișinău şi a constatat existența unor celule suprapopulate, grupuri sanitare murdare şi sistem de aerisire nefuncțional şi, pe de altă parte, existența unor celule renovate recent din contul deținuților, dotate cu frigidere, televizoare, ferestre de termopan şi cuptoare cu microunde. Amnesty International - Moldova a cerut Guvernului să închidă Penitenciarul nr. 13, deoarece condițiile de detenție a acestuia nu corespund standardelor internaționale.

În rapoartele anterioare, Promo-LEX a atenționat asupra condițiilor de detenție proaste din Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, şi alte penitenciare din Republica Moldova. La fel, Asociația a publicat date statistice care arată că rata de încarcerare la 100 000 de locuitori este una foarte mare (220 de deținuți la 100 000 de locuitori, în comparație cu media europeană de 140 de deținuți la 100 000 de locuitori). La moment, în Penitenciarul nr. 13mun. Chișinău sunt deținute 1100 de persoane, deşi capacitatea penitenciarului este de 500 de persoane.

În aceeași ordine de idei urmează a fi reiterată şi practica CEDO, în cauzele privind condițiile inumane şi degradante de detenție în Penitenciarele din RM astfel că în cauza Baştovoi vs., Moldova, Curtea a subliniat natura recurentă a problemelor legate de condițiile proaste de detenție în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. CEDO a observat că ea a indicat anterior autorităților că acestea urmează să adopte măsuri adecvate pentru a pune capăt a ceea ce pare a fi o problemă

sistemică (Cristioglo c. Moldovei, 26 aprilie 2016). Rapoartele întocmite de Ombudsman şi CPT în perioada cînd reclamantul a fost deținut în penitenciar indică că în această instituție condițiile proaste de detenție predomină. Curtea a observat că Guvernul nu a prezentat nici o dovadă în susținerea afirmației sale că au avut loc îmbunătățiri considerabile în ultimii ani. Curtea a constatat că pe durata detenției sale în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, reclamantul a fost supus condițiilor de detenție de o severitate care depășește nivelul inerent de suferință în detenție şi că a avut loc violarea Articolului 3 din Convenție. Curtea a atenționat că ea a examinat în mod repetat dacă există un recurs eficient în Moldova în ceea ce privește alegațiile privind condițiile proaste de detenție şi a constatat cu fiecare ocazie că remediile la care s-a referit Guvernul erau ineficiente pentru persoanele, care continuă să fie deținute în condiții incompatibile cu Articolul 3 din Convenție. Curtea nu a găsit motiv să se depărteze de la aceste constatări în cazul din speță. Corespunzător ea a constatat că a avut loc violarea Articolului 13 în conjuncție cu Articolul 3.

Totodată, Colegiul penal denotă că la aprecierea încălcării art. 3 CEDO nu pot fi luate în considerație doar criteriile principale cum ar fi: suprafața ce revine fiecărui deținut, condiții sanitare, dar şi sistemul de canalizație, cantitatea şi calitatea hranei, accesul la servici medicale, accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale, existența lingeriei de pat, a hainelor, care în general în sistemul penitenciar din RM nu ating un prag minim de suficientă.

6.2. Prin urmare reieșind din situația descrisă în rapoartele prezentate, este evident că cel puțin sub aspectul detenției în condiții de supraaglomerare, accesul la apă potabilă, la duș, condiții de igienă și sanitare față de condamnat nu a fost respectată pe perioada de detenție, or în cererea sa, condamnatul Sănduță ***** a invocat aflarea sa pe parcursul unei perioade de timp, în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, în condiții inumane și degradante.

În cauza Miron vs., Republica Moldova, abordând pretinsa violare a Articolului 13 din Convenție, Curtea a reiterat că a examinat de numeroase ori problema remediilor interne privind precaritatea condițiilor de detenție din Moldova (a se vedea Şarban v. Republica Moldova, nr. 3456/05, §§ 57-62, 4 octombrie 2005; Holomiov v. Republica Moldova, nr. 30649/05, §§ 101-107, 7 noiembrie 2006; Istratii şi alţii v. Republica Moldova, nr. 8721/05 şi altele, § 38, 27 martie 2007; Mitrofan v. Republica Moldova, nr. 50054/07, §§ 32 şi 33, 15 ianuarie 2013; Segheti v. Republica Moldova, nr. 39584/07, § 22, 15 octombrie 2013; Shishanov v. Republica Moldova, nr. 11353/06, §75, 15 septembrie 2015; Mescereacov v. Republica Moldova, nr. 61050/11, §15, 9 februarie 2016), şi de fiecare dată a concluzionat că remediile sugerate de Guvern erau ineficiente. Curtea a considerat că existența unor remedii eficiente, privind plângerea

reclamantului în baza Articolului 3, nu a fost probată nici în prezenta cauză şi, astfel, a fost constatată încălcarea Articolului 13 din Convenție.

În cauza Malai vs., Moldova, din 13.11.2009. Curtea reamintește că principiile generale eu privire la condițiile de detenție au fost stabilite în hotărârea Ostrov ar v. Moldova (no 35207/03, §§ 76-79, 13 septembrie 2005). CEDO notează că toate declarațiile reclamantului corespund constatărilor făcute de CPT în rapoartele sale în ceea ce privește instituțiile de detenție din subordinea Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Constatările CPT oferă cel puțin într-o anumită măsură o bază temeinică pentru evaluarea condițiilor în care a fost deținut reclamantul (a se vedea pentru un alt exemplu cînd Curtea u luat în considerație rapoartele CPT, Kehayov v. Bulgaria, nr 41035/98, § 66, 18 ianuarie 2005). Guvernul a negat cele mai multe acuzații menționând că rapoartele CPT, nu erau actuale şi că penitenciarul a fost renovat cu o lună înaintea detenției reclamantului acolo, totuși, el nu a prezentat vre-o probă în susținerea declarațiilor sale cu privire la renovare (a se compara cu Ostrovar. citată mai sus par. 80). Mai mult (Guvernul nu a contestat unele acuzații aduse de reclamant, cum ar li lipsa hranei adecvate, faptul că în celulă ardea în permanență o lumină electrică foarte slabă, faptul că facilitățile sanitare nu erau separate de restul celulei şi faptul că la eliberarea sa din detenție corpul reclamantului era acoperit cu mușcături de insecte. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că suferința îndurată de către reclamant a depășit nivelul inevitabil inerent detenției şi a atins un nivel de severitate contrar articolului 3 al Convenției.

De asemenea, în cauza Holomiov vs. Moldova, hotărîrea CEDO, din 15.01.2013, Curtea reiterează că statul trebuie să se asigure că o persoană este deținută în condiții compatibile cu respectul demnității umane, că modul şi metoda de executare a măsurii respective nu-l supun la suferință şi stres care să depășească ca intensitate nivelul inevitabil al suferinței inerente detenției şi, având în vedere condițiile practice impuse de detenție, că sănătatea şi bunăstarea lui sunt asigurate la nivel corespunzător (a se vedea Kudla v. Polonia [MC], nr. 30210/96, §§ 92-94, CEDO 2000-XI, şi Popov v. Rusia, nr. 26853/04, § 208, 13 iulie 2006). 37. în prezenta cauză, Curtea notează că reclamantul a depus mai multe plângeri specifice referitoare la mărimea celulei nr. 75 din Penitenciarul nr.13 mun. Chișinău**,** precum şi numărul persoanelor deținute în acea celulă (între 11 şi 14 într-o celulă cu suprafața de 26 m - a se vedea paragraful 12 supra). Deși Guvernul deținea toată informația necesară, acesta s a limitat la afirmații generale despre suprafața celulei şi numărul persoanelor deținute în aceasta şi nu a prezentat vreun document justificativ care să contrazică alegațiile reclamantului referitoare la pretinsa suprapopulare. Mai mult ca atît, în plângerile sale depuse administrației penitenciarului reclamantul, ca şi în prezenta cerere, a menționat același număr de deținuți prezenți în celula sa. Guvernul nu a contrazis pretenția reclamantului

precum că el nu a primit vre-un răspuns la plângerile sale despre suprapopulare. Prin urmare, Curtea acceptă descrierea reclamantului ca fiind corectă. Rezultă că el a avut în celula sa între 1,85 şi 2,36 m2 spațiu de locuit, ceea ce este substanțial sub minimum legal de 4 m2 pentru fiecare deținut. În plus, el a petrecut până la 23 ore pe zi în celula sa şi nu i-au fost acordate ore suplimentare de plimbări zilnice sau să frecventeze sala de lectură a bibliotecii, din moment ce penitenciarul nu avea asemenea sală. Curtea concluzionează că reclamantul a fost deținut în condiții extreme de suprapopulare. Curtea a constatat anterior în mai multe cauze că suprapopularea exagerată a celulei din penitenciar poate constitui încălcarea articolului 3 din Convenție (pentru o analiză mai detaliată privind principiile aplicabile referitoare la suprapopulare în particular, a se vedea Ananyev şi alţii v. Rusia, nr. 42525/07 şi 60800/08, §§ 143-148, 10 ianuarie 2012). De asemenea, reclamantul a susținut că a fost nevoit să doarmă pe o saltea infestată de paraziți şi că lenjeria de pat era schimbată foarte rar. De asemenea, reclamantul s-a plîns despre cantitatea şi calitatea necorespunzătoare a mâncării acordate lui. Deși reclamantul nu a prezentat careva probe întru susținerea pretențiilor sale, anexând doar copiile plângerilor sale în acest sens (a se vedea paragraful 13 de mai sus), totuși în lipsa replicilor care să susțină contrariul, Curtea va accepta iarăși alegațiile reclamantului ca fiind veridice. De asemenea, este clar din constatările avocatului parlamentar național că sistemul penitenciar încă beneficia în anul 2010 de fonduri insuficiente pentru a asigura norma minimă obligatorie de hrană prevăzută de hotărârile Guvernului relevante. Prin urmare, Curtea conchide că reclamantul a fost deținut în condiții suprapopulate, a suferit din cauza că celula sa era infestată cu paraziți şi nici nu a beneficiat de norma minimă obligatorie de hrană prevăzută de hotărârea Guvernului în cauză. Prin urmare, în prezenta cauză, a avut loc încălcarea articolului 3 al Convenției.

6.3. Contrar recomandărilor pre citate, studiind raportul nr.2/7953 din 16.06.2023 din prezentat de către administrația instituției penitenciare Penitenciarul nr. 13 Chișinău, judecătorul de instrucție just a stabilit că, s-a prezentat o informație generală cu privire la suprafața ce revine unui deținut în celulele în care a fost deținut Sănduță *****, din care reiese suprafața de sub limita minimă de 4 m2 , per deținut, nefiind probată şi respectarea condițiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalațiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai, că deținuții zilnic sunt verificați de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare (art.473^3 alin. (2) din CPP).

În partea ce privește relatările condamnatului Sănduță ***** privind accesul limitat la lumina zilei, precum și condițiilor sanitare precare în general, instanța reține că potrivit informațiilor prezentate de către administrația Penitenciarului, Sănduță ***** s-a aflat într-o celulă iluminată atât natural prin intermediul geamurilor, cât și artificial prin intermediul instalațiilor electrice dotate cu becuri, puterea cărora este de 100 W, hrana fiind asigurată de trei ori pe zi conform graficului prestabilit. Aerisirea prin celule era asigurată prin intermediul geamurilor și ferestrelor de aerisire amplasate mai sus de ușa intrării în celulă. În această parte, instanța de judecată apreciază critic aspectele invocate de către administrația penitenciarului, nefiind fundamentate pe careva probe, iar pentru a aprecia credibilitatea uneia dintre părți, în lipsa altor dovezi, instanța s-a bazat pe rapoartele organizațiilor naționale și internaționale ce țin de acest aspect.

Or, potrivit art.473^3 alin.(2) Cod de procedură penală, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare.

Astfel, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), în punctul 30 al Raportului din 13 decembrie 2018 către Guvernul Republicii Moldova, întocmit în cadrul vizitei care a avut loc în perioada 05 – 11 iunie 2018, în câteva dintre penitenciarele din țară, a subliniat că, în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, în continuare persistă faptul că în multe celule condițiile materiale și igienice sunt deplorabile, acestea fiind ventilate insuficient și totodată fiind suprapopulate. Totodată, accesul la lumină naturală este limitat, în majoritatea celulelor din cauza ferestrelor de dimensiuni mici. Totodată, specialiștii din cadrul CPT au recomandat autorităților din Republica Moldova ca să-și mărească eforturile în sensul îmbunătățirii condițiilor de detenție curente în penitenciarul respectiv.

În aceeași ordine de idei, în ultimul raport al Consiliului pentru Prevenirea Torturii (pentru anul 2017), care este un mecanism național pentru prevenirea torturii din Republica Moldova s-a constatat că ,majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate, inclusiv Penitenciarul nr.13–Chișinău, sunt într-o stare deplorabilă și ar putea fi calificate ca condiții inumane și degradante.

La acest aspect, instanța de judecată nu neglijează posibilitatea survenirii unor îmbunătățiri ale condițiilor de detenție în perioada ulterioară constatărilor efectuate de către aceste instituții, însă în lipsa unor probe ale administrației instituției penitenciare în care s-a aflat condamnatul, care ar fi răsturnat prezumția de încălcare a condițiilor invocate de către ultimul, duc la concluzia că alegațiile din cererea pendinte sunt justificate.

Întru susținerea acestui raționament, CEDO a explicat că dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, nu este necesar să se constate

veridicitatea fiecărui element litigios: atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului. Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(cauza A. și alții c. Regatului Unit, 12.02.2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98)*.

La acest capitol, instanța de judecată just a reiterat că la examinarea unor asemenea plângeri, sarcina probațiunii îi revine autorității în custodia căruia se află sau s-a aflat persoana, însă chiar și așa „Alegațiile despre rele tratamente contrare art. 3 trebuie să fie bazate pe probe corespunzătoare". Deși Curtea recunoaște că proba de rele tratamente nu este ușor de a fi obținută, totuși alegațiile trebuie să fie justificate „dincolo de orice dubiu rezonabil" *(Cauza Alver c. Estoniei, 08 noiembrie 2005, § 49; Labita c. Italiei, 06 aprilie 2000, § 121).* Pentru a aprecia aceste probe, Curtea aplică, de obicei, standardul probațiunii „dincolo de orice dubiu rezonabil" (*cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, §161; cauza Boicenco c. Moldovei, 11 iulie 2006, §104; cauza Breabin c. Moldovei, 07 aprilie 2009, §49; cauza Gurgurov c. Moldovei, 16 iunie 2009, § 56).* O astfel de probă derivă din coexistența unor concluzii suficient de întemeiate, clare și concordante sau din prezumții de fapt similare care nu pot fi puse la îndoială *(cauza Gorobeț c. Moldovei; 11 octombrie 2011, § 50*).

7. În această ordine de idei, Colegiul penal alăturat instanței de judecată constată cu certitudine că nu au fost confirmate prin probe pertinente și concludente că în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, condițiile de detenție nu sunt contrar articolului 3 din Convenție.

Subsecvent, Colegiul penal reține că, alegațiile reprezentatului Penitenciarului nr.13, la aceste aspecte, sunt declarative şi lipsite de suport probatoriu.

Potrivit art.473^4 alin.(3)–(6) din Codul de procedură penală, în urma constatării faptului că condamnatul sau prevenitul a fost deținut în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, instanța de judecată obligă administrația instituției penitenciare să înlăture condițiile precare de detenție, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăși 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară informează instanța de judecată despre executarea încheierii. În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473^2 alin. (3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculând-se de la 1 la 3 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulative. În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei în condițiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privința perioadei rămase, dispune, cu

titlu de despăgubire, *încasarea în favoarea condamnatului a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale* pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, precum și a costurilor și cheltuielilor aferente.

În cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3) CPP, preveniții sânt despăgubiți în conformitate cu art.385 alin.(5) și (6) CPP sau, după caz, aceștia pot înainta o acțiune civilă.

Potrivit art.385 alin.(5) și (6) Cod procedură penală, în cazul constatării încălcării drepturilor privind condițiile de detenție, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se va calcula în felul următor: două zile de închisoare pentru o zi de arest preventiv. În cazul în care condamnatul s-a aflat în arest preventiv, în condițiile specificate la alin.(5), nu mai puțin de 3 luni până la numirea cauzei spre judecare, la stabilirea, în calitate de pedeapsă principală, a muncii neremunerate în folosul comunității, a amenzii sau privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, acesta este liberat de executarea pedepsei de către instanța de judecată.

7.1. Astfel, respectând prevederile art. 473^4 alin. (1) din Codul de procedură penală, conducându-se de rapoartele naționale și internaționale în domeniu, ținând cont și de faptul că, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi anume revine reprezentantului administrației instituției penitenciare, iar în cazul de față administrația instituției penitenciare nu a prezentat nici o probă în sensul confirmării consemnărilor din raportul prezentat, Colegiul consideră justificative constatările instanței de judecată prin care s-a statuat că dificultățile cu care s-a confruntat petentul pe parcursul detenției sale în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, în perioadele 26.11.2021 - 03.04.2023, pe o perioadă totală de 493 zile și constatate anterior de către comisiile speciale naționale și internaționale, au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

La caz, Colegiul reiterează că, începând cu data de 03.04.2023, condamnatul Sănduță ***** nu mai este deținut, fiind eliberat din detenție, conform informației nr. 2/7953 din 16.06.2023 prezentate de către administrația Penitenciarului nr. 13 Chișinău .

În speță, se reține că, în situația constatării condițiilor de detenție care au afectat drepturile condamnatului, prin prisma prevederilor art. art. 385 alin. (5), 473^2 – 473^4 din Codul de procedură penală, instanța de judecată nu poate dispune încasarea unor despăgubiri în măsura considerată rezonabilă de către petiționar,

potrivit aprecierilor subiective ale ultimului, or, legiuitorul a stabilit în mod expres, în art. 473^4 alin. (5) din Codul de procedură penală, cuantumul care urmează a fi încasat în cazul constatării condițiilor inumane de detenție, și anume suma în mărime de până la 2 unități convenționale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție.

7.2. Prin urmare Colegiu penal justifică concluzia instanței de fond potrivit căreia a reiterat că, condamnatul Sănduță ***** s-a aflat în condiții de detenție, contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în total pe o perioadă de 493 de zile.

Respectiv, având în vedere că s-a constatat circumstanțele prevăzute la art. 473^2 alin.(3) din Codul de procedură penală doar în privința Penitenciarului nr. 13 – Chișinău, condamnatul va beneficia de reducerea stabilită de către legiuitor, luându-se în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum și intensitatea, gravitatea și durata încălcării, ținând cont de principiile proporționalității și echității.

Astfel, reieșind din considerentul că, Sănduță ***** a fost eliberat din penitenciar la data de 03.04.2023, la moment acesta nu mai poate beneficia de mecanismul compensatoriu prevăzut de normele legale precitate, or instanța de judecată nu poate dispune reducerea termenului unei pedepse deja executate, or normele precitate prevăd expres aplicarea mecanismului compensatoriu prin reducerea termenului pedepsei și numai în privința termenului rămas, mai mic de 10 zile – prin acordarea unei compensații în bani.

În lumina considerațiunile relatate supra, Colegiul reține că instanța de judecată a explicat lui Sănduță *****, că este în drept să se adreseze în instanța de judecată cu o acțiune civilă, în vederea recuperării prejudiciului cauzat pentru detenție în condiții inumane și degradante contrare art. 3 CEDO.

Colegiul apreciază, remediul aplicat în speța dată, precum unul adecvat şi suficient, bazat pe o justă şi echitabilă evaluare a circumstanțelor de fapt cu o legătură rezonabilă de cauzalitate dintre prejudiciul cauzat și recompensa instituită, şi care va avea efectul compensatoriu proporțional circumstanțelor constatate.

Astfel, instanța de fond just a reținut că, la 28 februarie 2019, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat mai multe decizii în cauzele *Baban și alții c. Moldovei, Bulgacov şi alții c. Moldovei, Cobîlceanu și alții c. Moldovei, Filat și alții c. Moldovei, Condreanu și alții c. Moldovei, Grigoraș și alții c. Moldovei și Talambuța și alții c. Moldovei,* unde reclamanții s-au plâns în fața Curții în baza art. 3 CEDO, invocând condițiile materiale inadecvate de detenție și, în unele cereri, lipsa asistenței medicale corespunzătoare, precum și lipsa unui remediu efectiv pentru realizarea drepturilor lor.

Făcând referire la decizia pronunțată anterior la 28.02.2019 în cauza *Draniceru c. Moldovei*, și având în vedere noul remediu preventiv compensatoriu pentru condițiile inadecvate de detenție în baza Legii nr. 163 din 20 iulie 2017 (în vigoare din 01 ianuarie 2019) și Legii nr. 272 pentru modificarea Codului de procedură penală, Curtea a considerat că, în principiu, acesta ar putea remedia în mod adecvat încălcările Convenției provocate de anumite condiții precare de detenție. Curtea a considerat că noul remediu instituit prin Legile nr. 163 și n. 272 este adoptat, în principiu, în conformitate cu criteriile enunțate în cauza *Șișanov c. Moldovei*, și că el ar putea fi considerat a priori efectiv pentru contestarea condițiilor inadecvate de detenție din Republica Moldova, astfel încât Curtea a declarat respectivele cereri inadmisibile din cauza neepuizării remediului național în acest sens.

7.3. Față de lucrul judecat de primă instanță, Colegiul Penal constată o motivare amplă și temeinică a încheierii pronunțate cu privire la circumstanțele concludente în raport cu cerințele formulate, astfel fiind în corespundere cu exigențele articolului 6 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Potrivit jurisprudenței CEDO, în asemenea situație, nu se mai impune o reevaluare a conținutului argumentelor primei instanțe. În cazul în care instanța de fond și-a motivat soluția luată, arătând în mod concret la împrejurările care fundamentează concluziile sale, pentru a permite părților să utilizeze eficient orice drept de recurs eventual, o curte de recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță.

În final, Colegiul penal atestă că recursurile declarate de reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chișinău, Andrei Saracuța și de avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță *****, nu conțin nici unul din temeiurile prevăzute de art. 444 Codul de procedură penală, pentru atacarea hotărârilor cu recurs, pentru a se repara erorile de drept, fiind indicat doar dezacordul cu hotărârea contestată, cerințele înaintate nefiind motivate prin careva argumente plauzibile, fapt ce constituie temei de respingere a cererilor de recurs ca fiind nefondate, cu menținerea încheierii în cauză.

8. Pentru motivele expuse mai sus, în conformitate cu art. 449 alin. (1), pct. 1), lit. a) Cod de Procedură Penală, Colegiul Penal va respinge recursurile declarate de reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chișinău, Andrei Saracuța și de avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023, ca fiind nefondate, reținând în acest sens că încheierea instanței de fond este legală și întemeiată, iar careva temeiuri de casare a încheierii nu au fost constatate.

9. În conformitate cu art. art. 437 alin. (1) pct. 4), 448, 449 alin. (1) pct. 1), lit. a), 472 Cod de Procedură Penală al RM, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău –

D E C I D E:

*Recursurile declarate de reprezentantul Instituției Penitenciare nr. 13 Chișinău, Andrei Saracuța și de avocatul Victor Sanduleac în interesele condamnatului Sănduță ***** împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 28 iunie 2023* potrivit căreia plângerea condamnatului ***Sănduță *******, privind constatarea circumstanțelor prevăzute la art. art. 385 alin. (5), 473^2 - 473^4 Cod de Procedură Penală al RM a fost admisă parțial, *se resping ca fiind nefondate, cu menținerea hotărârii contestate fără modificări.*

Decizia este irevocabilă.

Preşedintele şedinţei, judecător: Oxana Robu

Judecător: Silvia Gîrbu

Judecător: Stelian Teleucă

„În conformitate cu prevederile alin.8 art.339 CPP al RM, dacă unul dintre judecătorii completului de judecată nu are posibilitatea de a semna hotărîrea, în locul lui semnează preşedintele şedinţei.

În legătură cu demisia judecătorilor Curții de Apel Chișinău, Silvia Gîrbu și Stelian Teleucă începînd cu 08.05.2024 în locul lor semnează preşedintele şedinţei, judecătorul Oxana Robu”.

Preşedintele şedinţei, judecător: Oxana Robu